

מחלקה תנ"ך 13.2.13 תאריך עדכון

שם ומספר הקורס: זרמים ושיטות בחקר הסיפור

המקרא: שיעור וסמינריון לתואר ב' + ג'

פרופ' משה גרסיאל

סוג הקורס: (שיעור, תרגיל, סמינר, סדנה וכד')

היקף שעות: 2 ש'

סמסטר: א' + ב'

שנת לימודים: תשע"ד

אתר הקורס באינטרנט: באתר המרצה

א. מטרת הקורס (מטרות על / מטרות ספציפיות):
להקנות דרכי למידה אנאליטיות של מערכות הסיפורים במקרא, תוך שימוש בעקרונות ובתיאוריות הנהוגות בחקר הספרות כללית ובחקר המקרא. לבחון שיטות, אמצעים ותכסיסים ספרותיים תוך קריאה של סיפורים קצרים ומחזורי סיפורים. לבחון את מקומם של הסיפורים ומחזורי הסיפורים במסגרת ספרים שלמים. דגש מיוחד יינתן לבחינת המסרים בסיפורי המקרא ולבחינת היחס שבין מבנה הסיפור ואמצעיו הספרותיים ובין המסר והבשורה שבו.

ב. תוכן הקורס: (רציונל, נושאים)
המבוא לקורס יכלול סקירה של הפרשנות הקדומה ותפיסתה את הסיפור המקראי וכן את התיאוריות השונות במאה השנים האחרונות בתורת הביקורת הכללית ובחקר המקרא. לאחר מכן נבנה מודלים של סינתזה לקריאת סיפור תוך הדגשה של פיתוח העמקה מולטי-דיסציפלינרית. נעין בסיפורים דרמטיים, סיפורי התחנכות, מבנים של סיפור, נבחן אמצעים ותכסיסי סיפור הנהוגים נסיפור המקראי
מהלך השיעורים: (שיטות ההוראה, שימוש בטכנולוגיה, מרצים אורחים)
ההוראה תהיה הוראה פרונטלית מלווה לעיתים בשימוש במצגות.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים: (רשימה או טבלה כדוגמת המצ"ב)
1. מבוא: גישת הפרשנות המסורתית לסיפורי המקרא. הדגמה לפי נחמה ליבוביץ.
2. תבוא: זרמים, שיטות ותיאוריות ספרותיות בחקר הספרות הכללית.
3. מבוא: זרמים ושיטות בחקר הסיפור המקראי. קריאה במבוא של רוברט אלטר בספרו על הסיפור המקראי
4. הסיפור הדרמטי: משפטו של ירמיהו (ירמיהו ז' כ"ה) ובחינת התיאוריה של אריק אוארבך בספרו מימזיס (שני הפרקים הראשונים).
5. פרשת פילגש בגבעה כסיפור דרמטי ופולמוס שבטי. קריאת מאמרה של יעל שמש על סיפורי האונס במקרא.
6. הסיפור הדרמטי המלווה בדיאלוגים: פרשת בלעם והאתון. קריאת מאמרו של משה גרסיאל, "דרכי תיאור מיטונימי ומיטפורי בסיפור המקראי".
7. מבנהו של הסיפור הקצר והארוך והיחס בין מבנה למסר – מגילת רות. קריאה במאמרו של גרסיאל על מגילת רות.

8. מגילת רות המשך
9. מגילת רות המשך
10. מגילת רות סיום ודין בשאלת המסר במגילה
11. דמויות הנביאים ומערכי השוואה ביניהם
12. משה ופרשת חטא העגל.
13. אליהו ומאבקו בעובדי הבעל: הסתרתו בנחל כרית ובבית האלמנה בצידון. קריאה במאמרו של גרסיאל מדרשי שמות במחזור הסיפורים על אליהו ואחאב
14. אליהו ומאבקו בעובדי הבעל. האפיזודה של הנס בהר הכרמל. קריאה בספרו של אוריאל סימון, קריאה ספרותית בסיפורי הנביאים הפרק המוקדש לאליהו ומאבקו.
15. בריחת אליהו למדבר סיני וההתגלות בחורב. קריאה במאמרו של יאיר זקוביץ, קול דממה דקה.
16. הסיפור על כרם נבות ומשפטו. קריאה בספרו של מאיר וייס המקרא כדמותו בנספח על סיפור כרם נבות
17. אליהו ומשלחת מלאכי אחזיה
18. סיפור פרידתו של אליהו ועלייתו למרום – דיון במערכי השוואה בין אליהו לאלישע ובין אליהו למשה.
19. סיפור משפט שלמה – קריאה במאמרו של גרסיאל.
20. הסיפור ההיסטוריוגרפי במקרא: פרשת אהוד בן גרא
21. המשך הסיפור על אהוד בן גרא. קריאה במאמרו של גרסיאל בנושא.
22. מאבק אדניהו ושלמה על ירושת הכסא, קריאה ביחידה מס' 11 בקורס של גרסיאל ראשית המלוכה בישראל, האוניברסיטה הפתוחה.
23. שיעור המשך.
24. סיפורי מלחמה במקרא הסיפור על דוד וגלית. קריאה במאמרו של גרסיאל
25. קרב מכמש. קריאה במאמרו של גרסיאל
26. קרב מכמש, המשך.

ג. חובות הקורס:

השתתפות פעילה ומילוי קריאה מכינה לקראת השיעורים.
כתיבת עבודה סמיריונית או עבודת רפרט.

מרכיבי הציון הסופי (ציון מספרי / ציון עובר):

לחייבים בסמינריון—ציון העבודה הסמינריונית יהווה את הציון הסופי וכיוצא בזה לגבי החייבים בעבודת רפרט. תלמידי הדוקטורט יינתן ציון עובר על סמך השתתפות קבועה ופעילה.

ד. ביבליוגרפיה: (חובה/רשות)

הביבליוגרפיה ממוינת לפי מספר הכוכבים. הביבליוגרפיה עשירה במיוחד ומאפשרת להיוועץ בה גם לצורכי כתיבת עבודות.

**י' אבן, "סופר, מספר ומחבר: ניסיון לסינתזה של תחום מרכזי בסיפורת", הספרות

19-18 עמ' 162 166

***א' אלטר, אמנות הסיפור במקרא (תורגם מאנגלית), תל-אביב 1988.

***א' סימון, קריאה ספרותית במקרא: סיפורי נביאים, ירושלים ורמת-גן 1997.

**אריך אוארבך, מימיזיס: התגלמות המציאות בספרות המערב, ירושלים תשכ"א.

*הלל ברזל, דרכים בפרשנות החדשה: מתאוריה למתודה, רמת-גן תש"ן.

*ז' לוי, הרמנויטיקה, תל-אביב 1986.

***יאירה אמית, לקרוא סיפור מקראי, ספריית אוניברסיטה משודרת, תל-אביב תש"ס.

**י' זקוביץ, "סקירה על המחקר הספרותי של המקרא בישראל", ידיעון האיגוד העולמי למדעי היהדות, 20 (תשמ"ג), עמ' 17-19.

**נחמה ליבוביץ, עיונים במקרא (סדרת ספרים על החומש וההפטרות).

**פ' פולק, הסיפור במקרא: בחינות בעיצוב ובאמנות, ירושלים 1994.

יאירה אמית, "סיפור אמנון ותמר: מאגר של אהדה לאבשלום", הספרות, 32, עמ' 87-80. בר-אפרת 1979.

גרסיאל תשמ"ד

**מ' גרסיאל, "סטרוקטורות אנאלוגיות בסיפור המקראי: הדגמות על-פי ספרי שופטים ושמואל", בתוך ש' אטינגר, י' גילת וש' ספראי (עורכים), מלאות: מחקרי האוניברסיטה הפתוחה בתולדות ישראל ובתרבותו, כרך ב, תל-אביב, עמ' 35-48.

גרסיאל 1983

מ' גרסיאל, ספר שמואל-א': עיון ספרותי במערכי-השוואה, באנאלוגיות ובמקבילות, רמת-גן.

גרסיאל 1987

מ' גרסיאל, "דרכי תיאור מיטונימי ומיטאפורי בסיפור המקראי", בקורת ופרשנות, 23.

ויסמן 1997

ז' ויסמן, "אדרת אליהו והקדשת אלישע", שלו"ה, ב, עמ' 93-99.

זקוביץ 1979

י' זקוביץ, "על שלושה... ועל ארבעה": הדגם הספרותי שלושה-ארבעה במקרא, ירושלים תשל"ט.

זקוביץ תשמ"ב

י' זקוביץ, "קול דממה דקה: צורה ותוכן במל"א יט", תרביץ, נא, עמ' 329-346.

זקוביץ 1992

*י' זקוביץ, מבוא לפרשנות פנים-מקראית, אבן יהודה.

זקוביץ 1995

**י' זקוביץ, מקראות בארץ המראות, תל אביב.

זר-כבוד תשכ"ב

מ' זר-כבוד, "אלישע ואליהו", כרמלית, ח, עמ' 173-179.

טלמון תשל"ג

*ש' טלמון, "מוטיב המדבר במקרא ובספרות קומראן", "והנה אין יוסף", קובץ לזכרו של יוסף אמוראי, תל-אביב, עמ' 73-107.

*י' הופמן, "בין קונוונציה לאסטרטגיה: על החזרה בסיפור המקראי", הספרות, 28, עמ' 89-99.

יעקבס 2003

י' יעקבס, מידה כנגד מידה כאמצעי ספרותי ואידיאולוגי בסיפור המקראי, דוקטורט, אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן.

ליבוביץ נחמה

נחמה ליבוביץ, עיונים בספרי בראשית, שמות ובמדבר.

*קאסוטו 1972

מ"ד קאסוטו, *ספרות מקראית וספרות כנענית*, ירושלים תשל"ב.

**רופא תשמ"ו

א' רופא, *סיפורי הנביאים*, ירושלים.

**ש' בר-אפרת, *העיצוב האמנותי של הסיפור במקרא*, ישראל תש"ס.

**שמש 1999

יעל שמש, "מידה כנגד מידה בספרות המקראית", *בית מקרא*, עמ' 261-277.

***שמש תשס"ג

יעל שמש, "סיפורי אונס במקרא: המאחד והמייחד", בתוך ר' כשר ומ' צפור (עורכים), *עיוני מקרא ופרשנות*, ו, ספר זיכרון ליהודה קומלוש, הוצאת אוניברסיטת בר-אילן תשס"ג, עמ' 315-344.

י' הופמן, "בין קונוונציה לאסטרטגיה: על החזרה בסיפור המקראי", *הספרות*, 28, עמ' 89-99.

ליבוביץ נחמה

נחמה ליבוביץ, *עיונים בספרי בראשית, שמות ובמדבר*.

קאסוטו 1972

מ"ד קאסוטו, *ספרות מקראית וספרות כנענית*, ירושלים תשל"ב.

אלטר 1983

**R. Alter, "How Convention Helps Us Read the Case of the Bible's Annunciation Type-Scene," *Prooftext*, 3, pp. 115-130.

טלמון 1993

**S. Talmon, "The Presentation of Synchronicity and Simultaneity in Biblical Narrative," in Idem, *Literary Studies in the Hebrew Bible*, Jerusalem.

1978 ליכט**

J. S. Licht, *Storytelling in the Bible*, Jerusalem.

1953 מילנברג*

J. Muilenberg, "A Study in Hebrew Rhetoric: Repetition and Style,"
SVT 1.

1988 סברן**

G. W. Savran, *Telling and Retelling: Quotation in Biblical Narrative*,
Bloomington.

1992 פיואל*

D. N. Fewell (ed.), *Reading Between Texts: Intertextuality and the Hebrew Bible*, Louisville.

1976 קולי*

R. C. Culley, *Studies in the Structure of Hebrew Narrative*, Philadelphia.

1992 קולי*

R. C. Culley, *Themes and Variations: A Study of Action in Biblical Narrative*,
Atlanta.

*R. C. Davis & R. Schleifer, *Contemporary Literary Criticism: Literary and Cultural Studies* (2nd ed.), New York & London 1989.

*D. Jobling, *The Sense of Biblical Narrative*, Sheffield, 1978.*

E. L. Greenstein, "Presenting Genesis 1, Constructively and Deconstructively," *Prooftexts*, 21 (2001), pp. 1-22.

***M. Sternberg, *The Poetic of Biblical Narrative: Ideological Literature and the Drama of Reading*, Bloomington 1985.

*G. A. Rendsburg, "The Guilty Party in 1 Kings III 16-28," *VT*, 48 (1998), pp. 534-541.

***A. Preminger and E. L. Greenstein (eds.), *The Hebrew Bible in Literary Criticism*, New York 1986.

**M. Garsiel, *Biblical Names: A Literary Study of Midrashic Derivations and Puns*, Ramat Gan 1991.